

ВМОРО между фанфарите на Хуриета и грохота на оръдията (1908–1912). Бургас, 2018.

(резюме)

Монографията проследява развитието на Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) през един сравнително кратък, но изключително динамичен период от нейната история – времето от Младотурската революция и обявяването на т.нар. Хуриет (1908) до навечерието на Балканската война (1912). Периодът се характеризира с множество трансформации в самата ВМОРО, с краткотрайни, но немалки надежди, че нещо в Османската империя ще се промени, с последвало разочарование и постепенно връщане към линията на въоръжена революционна борба. Акцентите в изследването са поставени върху не толкова известни моменти от дейността на Вътрешната организация и особено – върху нейните разностранни отношения с българската държава.

Книгата е първото самостоятелно научно изследване – в този хронологичен и тематичен обхват – посветено на състоянието и развитието на ВМОРО. Разглежданият период е ясно обособен като начална и крайна граница, и същевременно е твърде специфичен. От една страна, под въздействие на станалите в Турция промени българската революционна организация се легализира, разпуска четите и преустановява въоръжената си дейност, т.е. губи много от своите същностни характеристики. От друга – тя продължава да функционира и да се опитва да задава тон върху живота и политическото поведение на българското население в Европейска Турция. През няколкото години от Младотурската революция до Балканската война идейно-организационното развитие на ВМОРО преминава през няколко етапа, съпътствани от множество структурни трансформации – легализация, опити за вписване в легалния политически живот, постепенно възстановяване на въоръжената дейност с връщане към първоначалните програмни цели – извоюване на „пълна” политическа автономия на Македония и Одринско. Организацията, която се възстановява след 1910 г. обаче, в много отношения не е същата. Тя е по-ограничена откъм материални и човешки ресурси и много по-прагматична в своята тактика. През този период ВМОРО съсредоточава основните си усилия не в подготовката на ново въстаническо движение, а в ускоряване на сблъсъка между България и Османската империя като средство за решаване на Македонския въпрос.

Един от централните проблеми в труда, около който са дадени актуализирани и прецизирани оценки, е въпросът за разделението в македоно-одринското освободително движение. Наред с популярното становище за наличието на „левица” и „десница”, е подчертана сложността, нееднозначността и преди всичко изменчивостта на самия процес на вътрешно сегментиране. Макар и трайно установено, разделението във ВМОРО не е константна величина. Настъпилият Хуриет динамизира не само общественно-политическия живот в Османската империя, но и процеса на фрагментация в революционните среди. Първоначално поляризацията по линията „ляво-дясно” се усилва и достига своите пикови стойности. Впоследствие обаче, при възстановяването

на революционната организация, множество представители и дори цели групи от „левицата”, донякъде и на регионален принцип (напр. дейците от Струмишки революционен окръг), се включват в нейните редове. Същевременно една немалка част от „десницата” остава на легални позиции дори и след разформироването на националните политически партии, без отново да припознае въоръжената борба. Тя остава крайно резервирана към подновения въоръжен курс и продължава да търси, независимо от все по-смаляващите се възможности, алтернативата в легалните средства за отстояване правата на българите в Османската империя.

В представения труд за първи път, въз основа на неизползван или частично въведен в научен оборот архивен материал, е дадена цялостна картина на финансовата помощ за ВМОРО, идваща по линия на българската държава след лятото на 1908 г. – в условията на прекратена въоръжена борба и на установения в Турция конституционно-парламентарен режим. Подробно, доколкото позволява съхранената документация, са разгледани общите параметри, етапите и механизмите на финансирането на ВМОРО. Показано е строго диференцираното отношение на официална София към двете основни течения в революционната организация, което през разглеждания период достига върхови стойности. В тази връзка още по-категорично е подчертана директната обвързаност на основната част от Вътрешната организация – нейното умерено течение, с институциите на българската държава, непосредствено ангажирани с Македонския въпрос.

В книгата категорично е застъпено становището, че дори и в условията на настъпила либерализация на османския политически живот ВМОРО продължава да съществува. Разбира се, това не става в традиционния вид, характерен за една конспиративна революционна организация. Без да е абсолютно правило, в повечето научни изследвания по темата обикновено присъствието на ВМОРО през първите години на младотурското управление се игнорира и отъждествява изцяло с българските политически формации в Османската империя, на които тя дава живот. Всъщност повечето революционни ръководители предпочитат да не се изявяват и като ръководни легални дейци, а по-скоро да дирижират дейността на политическите партии. Въпреки че въоръжената борба официално е прекратена, Вътрешната организация продължава да използва старите (силови, по логиката на нейната същност) методи за организиране и въздействие върху населението. Тази особеност е характерна както за умереното течение („десницата”), така и за част от представителите на реформаторите („левицата”) – привържениците на Яне Сандански в Серски революционен окръг.

Съществена част от изследването е посветена на осветляването на революционни активисти и лица, принадлежащи към идейния кръг на ВМОРО, които по своите нагласи, разбирания и поведение действат по-скоро като политици и дипломати. Легализацията неизбежно извежда на преден план този тип дейци, които притежават необходимия опит, възможности и капацитет на политически фигури. Нарасналото им влияние, колкото и да е естествено, с течение на времето поражда известна ревност у ръководството на ВМОРО от „предхуриетския” период. На тази база възникват нови съперничества и огнища на напрежение. Влиянието на

политически меродавните революционни дейци започва постепенно да отслабва с началото на обратния процес – връщането на революционната организация към старите форми и средства на борба. Като цяло обаче създадите се взаимоотношения внасят нов нюанс в традиционното разделение в редовете на Вътрешната организация. Паралелно с продължаващата конфронтация между умереното течение и левичарите се наблюдава и усилващо се противоречие (засегнало и двата лагера) между убедените привърженици на легалната борба и последователите на въоръжената дейност. Последните неизменно застъпват становището, че независимо от станалите след 1908 г. промени революционната организация трябва да продължи да съществува като въоръжен фактор за защита на българското население в Турция и бъдещо „придвижване” на Македонския въпрос на международната сцена.

В представения труд Вътрешната организация не е разглеждана изолирано, а във взаимовръзка с нейния основен стратегически партньор – българската държава. Въпреки че ролята на Княжеството/Царството за развитието на революционното движение в Македония и Тракия не е подлагана на съмнение в родната историография, в повечето научни изследвания въпросът все още не присъства с полагащата му се тежест. Противоречията между Организацията и официална България са много, но стратегическата цел в крайна сметка е една. През разглеждания период почти цялото ръководство на ВМОРО на практика е „изнесено” в България. Понякога Организацията е материално подпомагана, понякога не, но така или иначе постоянно използва българската държавна територия като логистична база. Последното е главното и на практика – абсолютно задължително условие, за поддържането на перманентния (макар и на значителни приливи и отливи) характер на революционната борба в Македония.

IMARO BETWEEN HURRIYET'S FANFARES AND THE ROAR OF CANNONS (1908–1912). BURGAS, 2018

(Summary)

The monograph traces the development of the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) during a relatively short but extremely dynamic period of its history - the time of the Young Turk Revolution and the proclamation of the so-called Hurriyet (1908) until the eve of the Balkan War (1912). The period was characterized by many transformations in the IMARO itself, with short-lived but considerable hopes that something in the Ottoman Empire would change, with subsequent disappointment and a gradual return to the line of armed revolutionary struggle.

The book is the first independent scientific research - in this chronological and thematic scope - dedicated to the state and development of IMARO. The period under consideration is clearly distinguished as a start and end limit, and at the same time is very specific. On one hand, under the influence of the changes that took place in Turkey, the Bulgarian revolutionary organization was legalized, disbanded the detachments and ceased its armed activities, ie. it loses many of its essential characteristics. On the other hand, it

continues to function and tries to set the tone for the life and political behavior of the Bulgarian population in European Turkey. During the several years from the Young Turk Revolution to the Balkan War, the ideological and organizational development of the IMARO went through several stages, accompanied by many structural transformations - legalization, attempts to enter the legal political life, gradual restoration of armed activity with return to the original program goals. "Full" political autonomy of Macedonia and Edirne. However, the organization that was rebuilt after 1910 is not the same in many ways. It is more limited in terms of material and human resources and much more pragmatic in its tactics. During this period, the IMARO focused its main efforts not on preparing a new insurgent movement, but on accelerating the clash between Bulgaria and the Ottoman Empire as a means of resolving the Macedonian question.

One of the main subjects of this research, around which updated and refined assessments have been given, is the question of the division in the Macedonian-Edirne liberation movement. Along with the popular opinion about the existence of "left" and "right", the complexity, ambiguity and above all the variability of the process of internal segmentation are emphasized. Although permanently established, the division in the IMARO is not a constant. The ensuing Hurriyet dynamized not only the socio-political life of the Ottoman Empire, but also the process of fragmentation in revolutionary circles. Initially, the polarization along the "left-right" line intensifies and reaches its peak values. Subsequently, however, in the restoration of the revolutionary organization, many representatives and even entire groups of the "left", to some extent on a regional basis (eg activists from the Strumica Revolutionary District), joined its ranks. At the same time, a large part of the "right" remains in legal positions even after the disbandment of national political parties, without again recognizing the armed struggle. It remained extremely reserved about the renewed armed course and continued to seek, despite the diminishing possibilities, the alternative in the legal means of defending the rights of the Bulgarians in the Ottoman Empire.

In the presented work for the first time, on the basis of unused or partially introduced into scientific circulation archival material, a complete picture of the financial aid for IMARO is given, coming through the Bulgarian state after the summer of 1908 - in the conditions of ceased armed struggle and of the constitutional-parliamentary regime established in Turkey. The general parameters, stages and mechanisms of the IMARO financing are considered in detail, as far as the preserved documentation allows. The strictly differentiated attitude of official Sofia to the two main currents in the revolutionary organization is shown, which reached peak values during the period under consideration. In this regard, the direct connection of the main part of the Internal Organization - its moderate current, with the institutions of the Bulgarian state, directly involved in the Macedonian question, is even more strongly emphasized.

The book categorically states that even in the conditions of liberalization of Ottoman political life, the IMARO continues to exist. Of course, this does not happen in the traditional form typical of a conspiratorial revolutionary organization. Without being an absolute rule, in most scientific research on the subject, the presence of the IMARO during the first years of the Young Turk rule is usually ignored and completely identified with the Bulgarian political formations in the Ottoman Empire, to which it gave life. In fact, most revolutionary leaders prefer not to act as leading legal figures, but rather to direct the activities of political parties.

Although the armed struggle has officially ceased, the Internal Organization continues to use the old (forceful, by the logic of its essence) methods of organizing and influencing the population. This feature is characteristic for both the moderate current (the "right") and for some of the representatives of the reformers (the "left") - the supporters of Yane Sandanski in the Serres Revolutionary District.

A significant part of the study is devoted to the elucidation of revolutionary activists and persons belonging to the ideological circle of the IMARO, who in their attitudes, understandings and behavior act more like politicians and diplomats. Legalization inevitably brings to the fore this type of activists who have the necessary experience, capabilities and capacity to be political figures. Their growing influence, although natural, has, over time, raised certain jealousy in the leadership of the IMARO from the "pre-Hurrian" period. On this basis, new rivalries and tension hotspots arise. The influence of politically authoritative revolutionary figures gradually began to weaken with the beginning of the reverse process - the return of the revolutionary organization to the old forms and means of struggle. In general, however, the established relationships bring a new nuance to the traditional division in the ranks of the Internal Organization. In parallel with the ongoing confrontation between the moderate current and the leftists, there is a growing confrontation (affecting both camps) between the staunch supporters of the legal struggle and the followers of the armed activity. The latter consistently held the view that, regardless of the changes that had taken place since 1908, the revolutionary organization should continue to exist as an armed factor for the protection of the Bulgarian population in Turkey and the future "movement" of the Macedonian question on the international stage.

In the presented work the Internal Organization is not considered in isolation, but in connection with its main strategic partner - the Bulgarian state. Although the role of the Principality / Kingdom in the development of the revolutionary movement in Macedonia and Thrace has not been questioned in the native historiography, in most scientific studies the question is still not present with its due weight. The contradictions between the Organization and official Bulgaria are many, but the strategic goal is ultimately one. During the period under review, almost the entire leadership of the IMARO was practically "exported" to Bulgaria. Sometimes the Organization is financially supported, sometimes not, but in any case it constantly uses the Bulgarian state territory as a logistics base. The latter is the main and in practice - an absolutely mandatory condition for maintaining the permanent (although with variable strength) nature of the revolutionary struggle in Macedonia.

ВМОРО от Илинден до Балканската война (1903–1912). С., 2016.

(резюме)

Монографията проследява един от най-динамичните и същевременно – най-драматични периоди в развитието на ВМОРО – времето от потушаването на Илинденско-Преображенското въстание до началото на Балканската война. През този близо десетгодишен период Вътрешната организация преживява множество трансформации, съпътствани от циклично редуващи се, а често и паралелно

протичащи, центробежни и консолидационни процеси, но неотклонно се стреми да следва пътя си за освобождение на българите, останали под османска власт.

Първите години след Илинденско-Преображенското въстание са белязани от тежка идейно-организационна криза, от мъчителните и безрезултатни усилия за възстановяване на единството, но и от активното присъствие, което въпреки неимоверно трудните условия, ВМОРО успява да поддържа в Македония. Рязко изменената ситуация, настъпила след Младотурската революция от лятото на 1908 г., довежда до временно преустановяване на революционната дейност и до донякъде принудителен преход от конспиративен към легален политически живот. С подновяването на въоръжената борба през 1910–1911 г. и започналите обединителни процеси в македоно-одринското движение ВМОРО окончателно възвръща революционната си идентичност. Преодоляла тактическите си колебания, Организацията отново издига първоначалната си програмна цел – „пълна политическа автономия” на Македония и Одринско, като същевременно съсредоточава всичките си усилия за ускоряване на войната между България и Османската империя.

Книгата предлага един малко по-различен поглед към ВМОРО. Революционната организация е разглеждана преди всичко като функциониращ механизъм, чиито ключови и жизненоважни елементи са финансирането, въоръжаването и осигуряването на стабилна тилова база. Поради това е отдадено предимство не толкова на програмните и официалните документи на ВМОРО, които в една или друга степен носят пропагандно-конюнктурен характер, а на съхранената архивна кореспонденция между самите дейци и на връзките им със свободна България. Стремежът е да се даде един по-автентичен образ на революционната организация, да се преодолеят някои идеализирани и стереотипни представи за нея, без да се накърнява романтиката, героизмът, а и митологията, с които е обвита всяка националноосвободителна борба.

Една от основните задачи на труда е стремежът за по-прецизно и балансирано представяне на генезиса и характера на възникналите след 1903 г. идейно-организационни течения. Целта е донякъде да се коригира наложилото се схващане за категоричност и всеобхватност на разделението в Организацията на „левица” и „десница”, което реално е най-силно изразено сред намиращите се в София дейци. Поради преекспонирането ролята на двете основни течения всички останали фракции във ВМОРО често са подценявани или дори игнорирани от изследователите. В тази връзка в изложението е отделено особено внимание на сарафисткото течение, което е първостепенен фактор в някои от революционните окръзи до началото на 1907 г., но поради затрудненията, свързани с неговата идейна идентификация и вътрешно позициониране, е твърде слабо изследвано в научната литература.

В периода на възстановяването на революционната дейност през 1910–1911 г. много от характеристиките, присъщи на сарафизма, са валидни и за кратковременната Българска народна македоно-одринска революционна организация (БНМОРО) – другата близка в кадрово и идейно отношение организация на ВМОРО. През годините до началото на Балканската война разграничението на „дясното” от „лявото” в

освободителното движение става все по-проблематично, доколкото в ръководството на подновилата дейността си революционна организация, въпреки доминиращото влияние на централистите, се включват и знакови дейци на бившите реформатори.

В книгата е отделено специално внимание на взаимоотношенията между Вътрешната организация и официална България. Акцентът е поставен върху различните форми на сътрудничество и преди всичко върху финансовото и военното подпомагане на ВМОРО от българските правителства. Изследването има амбицията да внесе конкретизация в представите за общите размери на материалната помощ, оказвана на Вътрешната организация. Въпреки че субсидирането на ВМОРО от българската държава не е безизвестен факт, отсъствието на цялостни изследвания по този значим проблем го превръща в един от основните акценти на монографията.

През целия разглеждан период ВМОРО не представлява единна в структурно и идейно отношение организация. Това което обединява всички идейни течения и групи, въпреки болезнените различия и конфликти помежду им, е съзнанието, че действат от и в името на българското население в Османската империя. Както открито деклариращите се като български националисти, така и представителите на крайното левичарско крило, в своите програмни документи и чрез дейността си ясно се идентифицират с българската народност. Независимо дали е схващана като етап от обединението с България или като част от бъдещата Балканска федерация, автономията на Македония и Одринско си остава тактически политически проект, който е инициран, възприет и поддържан изцяло единствено от българското население в Европейска Турция. Последвалите войни от 1912–1918 г. показват, че при решително активизиране на българската външна политика по Македонския въпрос автономният модел твърде бързо губи притегателната си сила пред непосредствената перспектива за национално обединение.

IMARO From Ilinden to the Balkan War (1903–1912). Sofia, 2016

(Summary)

This monograph follows one of the most dynamic and, at the same time, the most dramatic periods in the development of the IMARO: the time period from the suppression of the Ilinden Uprising to the beginning of the Balkan War. During this nearly ten years period, the Internal Organization experienced many transformations accompanied by cyclical alternating and often running in parallel centrifugal and consolidation processes, but steadfastly strives to follow its path to the liberation of Bulgarians, remained under Ottoman rule.

The first years after the Ilinden Uprising are marked by severe ideological and organizational crisis, painful and fruitless efforts to restore unity, but also by the active presence that IMARO managed, despite incredibly difficult conditions, to maintain in Macedonia. Dramatically altered situation occurred after the Young Turk revolution in the summer of 1908 led to the suspension of revolutionary activity and to some extent forced

transition from conspiracy to legal political life. With the resumption of the armed struggle in 1910-1911 and unification process started in Macedonia and Thrace movement, IMARO finally regained its revolutionary identity. The organization, overcoming its tactical hesitations, again raised its original programme objective – “full political autonomy” of Macedonian and Thrace, while focusing all its efforts to accelerate the war between Bulgaria and the Ottoman Empire.

The book offers a slightly different look at the IMARO. The revolutionary organization is viewed primarily as a functioning mechanism, key and vital elements of which are funding, arming and providing stable rear base. Therefore it is given less priority to programming and official documents of IMARO, which in one way or another have propaganda and ad hoc character, but preserved archive correspondence among the workers and their relations with the liberated Bulgaria. The aim is to give a more authentic image of the revolutionary organization, to overcome some idealized and stereotypical ideas about it, without prejudice romance, heroism, and mythology, with which every national liberation struggle is covered.

One of the main tasks of the work is the desire for more accurate and balanced representation of the genesis and nature of occurred after 1903 ideological and organizational currents. The aim is partly to correct perception of the certainty and comprehensiveness of the division in the organization to “left wing” and “right wing”, which actually is most pronounced among those figures in Sofia. Due to overexposure of the two main currents role, all other factions in the IMARO are often underestimated or even ignored by researchers. In this regard, particular attention is paid to Sarafist course, which is a primary factor in some of the revolutionary counties until early 1907, but due to the difficulties associated with its ideological identification and internal positioning it is too poorly studied in the scientific literature.

During the restoration of revolutionary activity in 1910-1911, many of the characteristics inherent to Sarafism are valid also for the short-term Bulgarian People’s Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (BPMARO) - the other, in terms of personnel and ideology, close to IMARO organization. In the years until the beginning of the Balkan War the distinction of “right wing” and “left wing” in the liberation movement becomes more problematic as far as, in the direction of the revolutionary organization that renewed its activity, despite the dominant influence of centralists, symbolic figures of the former reformers are included as well.

The book has a special focus on the relationship between the Internal Organization and official Bulgaria. Emphasis is placed on various forms of cooperation, and above all the financial and military support of IMARO by the Bulgarian governments. The study aims to bring concretization in the ideas about the general size of the material support provided to the Internal Organization. Although subsidizing IMARO by the Bulgarian state is not an infamous fact, the absence of comprehensive studies on this important issue makes it one of the highlights of the monograph.

Throughout the period under consideration, IMARO is not, structurally and ideologically, one unified organization. What unites all ideological currents and groups, despite the painful differences and conflicts between them, is the knowledge that they act for and on behalf of the Bulgarian population in the Ottoman Empire. Both those, clearly

declaring to be Bulgarian nationalists, and the representatives of ultimate left wing, in their programming documents and through their activities, were clearly identifying themselves with Bulgarian nationality. Whether conceived as a stage of unification with Bulgaria or part of the future Balkan federation, the autonomy of Macedonia and Adrianople remains tactical political project that was initiated, adopted and fully supported solely by the Bulgarian population in European Turkey. Subsequent wars from 1912-1918 show that, at the decisive activation of the Bulgarian foreign policy on the Macedonian issue, the autonomous model too quickly loses its attraction force in the face of the immediate prospect for national unification.

1. Les agences commerciales bulgares en Macédoine et dans la région d` Andrinople et l'Organisation Révolutionnaire Intérieure Masédonienne Andrinopolitaine (ORIMA) (1903-1908). – Bulgarian Historical Review, 2008, 3–4, 45-69. ISSN 0204-8906

Резюме: Статията разглежда отношенията между българската дипломация в Европейска Турция (Македония и Одринско) и българската революционна организация – ВМОРО (Вътрешната македоно-одринска революционна организация). Показани са както проблемите, така и сътрудничеството между тях.

Bulgarian commercial agencies in Macedonia and the region of Adrianople and the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) (1903-1908)

Abstract: The article examines the relations between the Bulgarian diplomacy in European Turkey (Macedonia and Adrianople district) and the IMARO (Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO)). Both the problems and the cooperation between them are shown.

2. Кюстендилският конгрес на ВМОРО и неговото място в историята на македоно-одринското революционно движение. – В: Конгреси и програмни документи след 1878 година за историята и културата на българските земи под чужда власт. Сборник доклади от международната научна конференция, 14–15 декември 2007 г. С., 2008, 51–62. ISBN 978-954-92-267-1-3

Резюме: Кюстендилският конгрес на ВМОРО се провежда през пролетта на 1908 г. при извънредната ситуация, породена от убийството на задграничните представители в София Иван Гарванов и Борис Сарафов. Въпреки спорните механизми при неговото провеждане, конгресът е един от най-важните в историята на Вътрешната организация. Той взема отношение по всички основни въпроси на македоно-одринското движение.

THE KYUSTENDIL CONGRESS OF THE INTERNAL MACEDONIAN AND ADRIANOPOLE REVOLUTIONARY ORGANIZATION (IMARO) AND ITS PLACE IN THE MACEDONIAN AND ADRIANOPOLE MOVEMENT

Abstract: The Kyustendil Congress of the IMARO was held in the spring of 1908 in an extraordinary situation due to the assassination of the representatives in Sofia Ivan

Garvanov and Boris Sarafov. Despite the imperfect mechanisms of its setting up this congress was one of the most important ones in the history of the Internal Organization. The Congress took up an attitude on all basic questions of the Macedonian and Adrianople Movement.

3. Външната политика на Княжество България и Македонският въпрос в следилинденския период (1903-1908). – В: Клио. Сборник в чест на 65-годишнината на ст.н.с. Милен Куманов. С., 2008, 398–428. ISBN 978-954-617-042-2

Резюме: В периода след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. българските правителства са изправени пред сериозни външнополитически проблеми. Въпреки това Македонският въпрос продължава да бъде приоритетен за българската държава.

The foreign policy of the Principality of Bulgaria and the Macedonian issue in the post-Linden period (1903-1908).

Abstract: In the period after the the Ilinden-Preobrazhenie Uprising of 1903, the Bulgarian governments faced serious foreign policy problems. Nevertheless, the Macedonian issue remains a priority for the Bulgarian state.

4. Яне Сандански: в сянката на македонизма, или посмъртната драма на един български национален революционер. – Македонски преглед, 2009, № 2, 59–71. ISSN 0861-2277.

Резюме: В продължение на няколко десетилетия – от изграждането на Вардарска Македония като федеративна единица в границите на Титова Югославия през 40 -те г. на XX в. до днес – личността и делото на войводата от ВМОРО Яне Сандански е предмет на исторически фалшификации и откровени политически спекулации относно неговия национален произход. Заедно с немалка част от дейците на ВМОРО, Сандански бе обявен за „македонец” и непримирим борец срещу „великобългарските шовинисти”. Преди всичко е важно да се подчертае ясно и категорично фактът, че не съществува нито едно документално свидетелство, че Яне Сандански се изявява като друг в национално отношение, освен като българин. Несъмнено прегрешенията на Сандански като революционер не са нито леки, нито малко. Дали е приемано или не обаче, противоречивото наследство, завещано ни от войводата от Пирин, представлява неизличима част от историята на борбата на македонските българи за свобода.

JANE SANDANSKY: UNDER THE SHADOW OF MACEDONISM OR THE POSTHUMOUS DRAMA OF ONE BULGARIAN REVOLUTIONARY

Abstract: In the course of several decades – from the establishing of Vardar Macedonia as a federative unit within the borders of Tito’s Yugoslavia in the 40s of the XX c. to present days – the personality and the activity of the voivode from the IMARO Yane Sandansky have been the object of historical falsifications and open political speculations concerning his nationality. Together with a large part of the figures of IMARO, Sandansky was announced a Macedonian and an irreconcilable fighter against the Great-Bulgarian

chauvinists. Before all, it's important clearly and definitely to highlight the fact that there is not a single proof that Sandansky presented himself as other than Bulgarian. Undoubtedly the misdeeds of Sandansky as a revolutionary were neither light, nor small. Whether the contradictory heritage of the voivode from Pirin is accepted or not is an unseparate part of the history of the fight of the Macedonian Bulgarians for freedom.

5. Финансирането на ВМОРО от българското правителство след Младотурската революция (1908–1909). – Македонски преглед, 2009, № 4, 97–110. ISSN 0861-2277.

Резюме: Младотурският преврат от лятото на 1908 г. и последваляят конституционно-парламентарен режим довеждат до временно преустановяване на революционната борба на българите в Османската империя. При новите условия Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) не се афишира като самостоятелен субект, но продължава да се ползва от финансовата подкрепа на официална България. В условията на младотурския режим материалното подпомагане на Организацията се извършва индиректно – чрез посредничеството на Съюза на българските конституционни клубове. Чрез правителствения кредит, отпуснат на конституционните клубове, ВМОРО получава финансови средства в размер на десетки хиляди левове. Несъмнено помощта от българското правителство улеснява ВМОРО при нейното възстановяване и при подновяването на въоръжената освободителна борба в Македония.

IMARO BEING FINANCED BY THE BULGARIAN GOVERNMENT AFTER THE YOUNG TURK REVOLUTION 1908–1909

Abstract: The Young Turk Revolution from the summer of 1908 and the following constitutional and parliamentary regime led to the temporary end of the revolutionary fight of the Bulgarians in the Ottoman empire. At the new conditions Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) didn't present as an independent subject but it continued to take advantage of the financial support of official Bulgaria. At the conditions of the Young Turk regime the material support of the Organization was done indirectly – by the agency of the Union of the Bulgarian constitutional clubs. Through the government credit granted by the constitutional clubs, the IMARO received financial means to the extent of tens of thousands of leva. The help by the Bulgarian government undoubtedly facilitated IMARO with its recovering and renewing of the armed liberated fight in Macedonia.

6. ВМОРО и българската държава в следилинденския период (1903-1908). Взаимоотношения: сътрудничество и проблеми. – В: Международна научна конференция „В търсене на националния идеал 1878-1913”, Благоевград, 2–3 октомври 2008 г. – В: В търсене на националния идеал 1878-1913, Доклади и съобщения от Международна научна конференция, Благоевград, 2-3 октомври 2008 г., В. Търново, 2009, 279–290. ISBN 978-954-400-166-7

Резюме: Периодът след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. е един от най-тежките както за ВМОРО, така и за политиката на Българското княжество по Македонския въпрос. През 1903–1908 г. българските правителства подкрепят

Вътрешната организация като фактор с реално значение и като естествен съюзник в бъдещата война с Османската империя, но в същото време се стремят да избегнат ситуация като тази през 1903 г.

IMARO AND THE BULGARIAN STATE IN THE AFTER-ILINDEN PERIOD (1903 – 1908). RELATIONS: COOPERATION AND PROBLEMS

Abstract: The period after the Ilinden-Preobrazhenie Uprising of 1903 is one of the heaviest, both for the IMARO and for the policy of the Bulgarian Principality of the Macedonian question. During the period 1903–1908 the Bulgarian governments support the Internal Organization as a factor with real importance and as a natural ally in the soon-to-be war against the Ottoman empire, but at the same time they strive to avoid being involved in a situation like that in 1903.

7. Българската държава и Съюзът на българските конституционни клубове в Османската империя. – Исторически преглед, 2009, № 3–4, 20–38. ISSN 0323-9748

Резюме: Съюзът на българските конституционни клубове (СБКК), просъществувал в периода 1908-1909 г., е най-масовата легална организация на българите в Османската империя от времето на Младотурска революция и последвалия конституционно-парламентарен режим. Статията си поставя като основна задача изясняването на действителните параметри на помощта, предоставена на СБКК от българското правителство. Изяснени са и трудностите около преговорите между ръководството на СБКК и управляващите в България, както и разногласията между двете страни по въпроса за общия размер на отпусканата за клубовете годишна субсидия. Немалко място е отделено и на механизмите, по които се извършва предоставянето на правителствените средства.

THE BULGARIAN STATE AND THE LEAGUE OF THE BULGARIAN CONSTITUTIONAL CLUBS IN THE OTTOMAN EMPIRE (1908 – 1909)

Abstract: The League of the Bulgarian constitutional clubs (LBCC) which existed in the period 1908–1909 was the most popular legal Bulgarian organization in the Ottoman Empire in the time of the Young Turk revolution and the following constitutional-parliamentary regime. The article aims to explain the actual parameters of the support given by Bulgarian government to LBCC. Studied are the difficulties around the negotiations between the executive body of LBCC and the government of Bulgaria, as well as the disputes between the both parties regarding the total size of the club's annual subsidy. Considerable attention is devoted to the mechanisms by which the transfer of the funds was performed

8. Между дипломатическата предпазливост и „дипломацията” на четите: българската външна политика и въоръжената дейност на ВМОРО (от края на Илинденско-Преображенското въстание до Младотурската революция) – Исторически преглед, 2010, № 1–2, 93–116. ISSN 0323-9748

Резюме: Потушаването на Илинденско-Преображенското въстание от лятото на 1903 г. поставя българското правителство в изключително деликатна ситуация не само

във външнополитически план, но и по отношение на македоно-одринското революционно движение. Българските правителства през разглеждания период (1903–1908) продължават, макар и в балансиран мащаб, да поддържат четническия курс, възприет от ВМОРО. За управляващите в Княжеството този курс не е изолирано и самостоятелно явление, а по-скоро средство за натиск, допълващ дипломатическите усилия за задълбочаване на реформите в Македония.

BETWEEN DIPLOMATIC PRUDENCE AND „DIPLOMACY” OF THE INSURRECTION BANDS: BULGARIAN FOREIGN POLICY AND THE ARMED ACTIVITY OF THE IMARO (END OF ILINDEN-PREOBRAJENIE UPRISING UP TO THE YOUNG TURK REVOLUTION)

Abstract: The suppression of the Ilinden-Preobrajenie Uprising in the summer of 1903 placed the Bulgarian government in an extremely delicate situation not only in terms of foreign policy, but with respect to the Macedonian-Adrianople movement too. The governments in Bulgaria during the period (1903–1908) continued, albeit in balanced proportions, to support the course of the revolutionary bands activities, which was the course taken by the IMARO. For the governments in the Principality this course was not an isolated and separate phenomenon, but rather a way for pressure, that supplemented the diplomatic efforts to deepen the reforms in Macedonia.

9. Der bulgarische Staat und die Makedonische Frage nach der Jungtürkischen Revolution – Bulgarian Historical Review, 2010, № 1–2, 172–194. ISSN 0204-8906.

Резюме: Младотурската революция през 1908 г. значително променя политическата ситуация в Османската империя. В статията се разглеждат усилията на българското правителство за решаване на Македонския въпрос при новите условия.

The Bulgarian State and the Macedonian Issue after the Young Turk Revolution

Abstract: The Young Turk Revolution of 1908 significantly changed the political situation in the Ottoman Empire. The article examines the efforts of the Bulgarian government to resolve the Macedonian issue under the new conditions.

10. Албанското освободително движение и Македонският въпрос в докладите на българските дипломати (1910–1913). – Един завет, 2010, № 1 (70), 2010, 26–28. ISSN 0861-8151.

Резюме: В годините преди Балканската война от 1912–1913 г. част от българските дипломати започват да разглеждат албанското освободително движение като потенциален съюзник на българската държава. На албанците се гледа преди всичко като на фактор, който допълнително ще стабилизира Османската империя.

The Albanian Liberation Movement and the Macedonian Question in the Reports of Bulgarian Diplomats (1910–1913)

Abstract: In the years before the Balkan War of 1912–1913, some Bulgarian diplomats began to view the Albanian liberation movement as a potential ally of the Bulgarian state. Albanians are seen primarily as a factor that will further stabilize the Ottoman Empire.

11. Българската епопея „на Ножот”. – Македонски преглед, 2010, № 4, 7–18. ISSN 0861-2277.

Резюме: Боят при скалата Ножот, до село Ракле (Прилепско) от 1 (14) юли 1907 г. е най-мощното и кръвопролитно сражение на ВМОРО с турските войски в следилинденския период. Въпреки че фактологията около трагичните събития, разиграли се на Ножот, е сравнително добре проучена, до този момент не е осветлена една съществена особеност: в състава на сборните чети на ВМОРО, участвали в офанзивата от лятото на 1907 г. (част от които е и Костурската, избита на Ножот), решително преобладават българите, родени в Княжество България. Основна причина за това е обстоятелството, че при окомплектоването на четите ръководството на Вътрешната организация масово включва младежи – редови войници от българската армия. Самото снаряжаване и екипиране на четническите формирования става изключително благодарение на внушителните военни и финансови средства, отпуснати на ВМОРО от българското правителство.

BULGARIAN EPIC OF “NOZOT”

Abstract: The fight at the rock Nozhot, near the village Rakley Prilep on 14 July 1907 is the largest and most bloody battle of the IMARO with Turkish troops in post-Ilinden period. Although the facts about the tragic events which took place on Nozhot are relatively well studied, until now an essential feature was not enlightened: in the composition of the assembly of the IMARO detachments involved in the offensive in the summer of 1907 part of which is Kastour detachment, killed off by the Nozhot, Bulgarians born in the Principality of Bulgaria were decisively predominating. The main reason for this is that, when compiling the bands, management of Internal organization included in mass young people – ordinary soldiers of the Bulgarian army. The actual accoutrements and equipment of troop formations was made exclusively thanks to the generous military and financial resources to IMARO by Bulgarian government.

12. Българското правителство и легалното освободително движение на българите в Османската империя (1908–1909) – финансови аспекти на взаимоотношенията. – В: Независимостта на България 1908 г. – поглед от XXI век. С., 2010, 318–331.

ISBN 978-954-2903-02-4

Резюме: След Младотурската революция от 1908 г. българите в Османската империя (Македония и Тракия) създават свои легални политически организации. В статията се разглеждат проблемите около финансовото подпомагане на тези организации от българската държава.

The Bulgarian Government and the Legal Liberation Movement of the Bulgarians in the Ottoman Empire (1908–1909) - financial aspects of the relationship

Abstract: After the Young Turk Revolution of 1908, the Bulgarians in the Ottoman Empire (Macedonia and Thrace) established their own legal political organizations. The article examines the problems surrounding the financial support of these organizations from the Bulgarian state.

13. Македония в българския национален календар през 2010 година. – Македонски преглед, 2010, № 1, 153–166.

Резюме: В статията се разглеждат юбилейни събития и личности, свързани с историята на Македония.

MACEDONIA IN BULGARIAN NATIONAL CALENDAR IN 2010

Abstract: The article discusses jubilee events and personalities related to the history of Macedonia.

14. Die makedonisch-adrianopolsche Bewegung und der Bulgarische Staat während der Periode der jungtürkischen Bewegung (1908–1910). – BHR, 2011, № 3–4, 47–76. ISSN 0204-8906

Резюме: След Младотурската революция Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) прекратява въоръжената си дейност, но продължава да съществува като политически фактор. Статията проследява отношенията между различните течения във ВМОРО и българската държава.

The Macedonian-Adrianople Movement and the Bulgarian State during the period of the Young Turkish Movement (1908–1910).

Abstract: After the Young Turk Revolution, the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) ceased its armed activities, but continued to exist as a political factor. The article traces the relations between the different currents in the IMARO and the Bulgarian state.

15. Революция и политика: ВМОРО и българската държава в навечерието на Балканската война – Исторически преглед, 2011, № 1–2, 40–76. ISSN 0323-9748

Резюме: След близо двегодишен период на затишие, през 1910–1911 г. ВМОРО подновява въоръжената борба в Македония като реакция на започналите насилия на младотурците спрямо българското население. В стремежа си да избегне преждевременни и изолирани въоръжени акции в Македония, българското правителство ограничава дейността и финансовите източници на ВМОРО на територията на страната. Това поведение се поддържа от правителството до самото начало на Балканската война. Обявената мобилизация и започналата Балканска война през есента на 1912 г. бързо заличават недоразуменията в отношенията между ВМОРО и българското правителство. Кадрите на Вътрешната организация от всички течения се включват в състава на българската армия и ефективно подпомагат нейното настъпление.

REVOLUTION AND POLITICS: INTERNAL MACEDONIAN-ADRIANOPOLE REVOLUTIONARY ORGANISATION AND BULGARIAN STATE THE EVE OF BALKAN WAR

Abstract: After nearly two years of silence, during 1910 – 1911, the IMARO resumed armed struggle in Macedonia in reaction to the ongoing violence of the Young Turks against Bulgarian population. In an effort to avoid premature and isolated armed actions in Macedonia, the Bulgarian government restricts the activities and financial resources of the IMARO in the country. This behavior is supported by the government until the very beginning of the Balkan War. Mobilization and declared Balkan War started in the autumn of 1912 quickly erased misunderstandings in relations between IMARO and the Bulgarian government. The staffs of the Internal Organization from all trends are included in the Bulgarian army and effectively support its offensive.

16. Иван Гарванов – между учителството и революционната борба за освобождение на Македония. – В: Гласовете ви чувам. Личностите на гимназията и България. 130 години от основаването на Солунската българска мъжка гимназия. (Доклади и съобщения от Национална научна конференция, Благоевград, 29–30 април 2010 г.). Благоевград, 2011, 171–183. ISBN 978-954-400-541-2

Резюме: Статията разглежда дейността на Иван Гарванов – един от най-изявените ръководители на ВМОРО, който същевременно е и учител в Солунската българска мъжка гимназия.

IVAN GARVANOV – BETWEEN TEACHING AND THE REVOLUTIONARY STRUGGLE FOR THE LIBERATION OF MACEDONIA.

Abstract: The article examines the activities of Ivan Garvanov - one of the most prominent leaders of the IMARO, who is also a teacher at the Bulgarian Men's High School of Thessaloniki.

17. Между благотворителността и революцията: дейността на Благодетелната комисия за подпомагане на страдащите македонци. – В: Известия на Исторически музей – Кюстендил, Т. XVII, Кюстендил, 2011, 347–356. ISSN 0861-4342

Резюме: През лятото на 1903 г., в разгара на Илинденско-Преображенското въстание, обхванало Македония и Одринско, в Княжество България е създадена Благодетелната комисия за подпомагане на страдащите македонци. Дейността на Благодетелната комисия е насочена в две основни направления. Официалното ѝ предназначение е да подпомага пострадалите по време на въстанието българи в Македония. Паралелно с това обаче комисията е непосредствено ангажирана и с отпускането на значителни парични средства за македоно-одринското революционно движение. В този аспект от своята дейност Благодетелната комисия представлява важна част от разнородните механизми, към които прибегва българската държава за подпомагане на ВМОРО.

BETWEEN CHARITY AND REVOLUTION (THE ACTIVITY OF THE RELIEVING MACEDONIANS IN NEED CHARITY COMMISSION)

Abstract: In the summer of 1903 in the heat of Ilinden-Preobrazhenie Uprising, which took place in Macedonia and the Adrianople district, in the Principality of Bulgaria was established Relieving Macedonians in Need Charity Commission. The organization activity had two main directions. The official one was to relieve the Bulgarians injured in the Macedonia rebellion. Along with this the Commission was directly involved in relieving funds for the Macedonian-Adrianople revolutionary movement. Regarding this aspect of its activity the Charity Commission was an important part of the Bulgarian State's various contrivances for supporting the IMARO.

18. Борис Сарафов и освободителното движение в Македония и Одринско. – В: Известия на Старозагорския исторически музей, Т. IV, Стара Загора, 2011. 598–604. (електронно издание) ISSN 1314-4510

Резюме: Статията разгледа основни моменти от живота и дейността на Борис Сарафов – един от най-забележителните дейци в македоно-одринското революционно движение.

BORIS SARAFOV AND THE LIBERATION MOVEMENT IN MACEDONIA AND THE ADRIANOPLE REGION

Abstract: The article examines highlights from the life and work of Boris Sarafov - one of the most remarkable figures in the Macedonian-Adrianople revolutionary movement.

19. Българската държавна корабостроителница в Кавала 1942–1944 г. – В: Националното обединение на България 1940–1944 г. Сборник доклади от националната научна конференция, Благоевград, 14–15 април 2011 г., С., 2012, 435–460. ISBN 978-954-8187-86-2

Резюме: Българската държавна корабостроителница в Кавала (на Бяло море) съществува едва две години – от лятото на 1942 до есента на 1944 г. През този период в предприятието се извършва ремонт и строеж на граждански и военни кораби за българския Беломорски флот. Корабостроителницата е пример за мащабната инвестиционна политика на българската държава в тези земи.

THE BULGARIAN STATE SHIPYARD IN KAVALA 1942–1944

Abstract: The Bulgarian state shipyard in Kavala (on the Aegean Sea) existed for only two years - from the summer of 1942 to the autumn of 1944. During this period the company repaired and built civilian and military ships for the Bulgarian Aegean Fleet. The shipyard is an example of the large-scale investment policy of the Bulgarian state in these lands.

20. Христо Силянов – делегат на Кюстендилския конгрес на ВМОРО от 1908 г. – В: Христо Силянов – летописец на националноосвободителното движение в Македония. Благоевград, 2012, 55–65. ISBN 978-954-92400-2-3

Резюме: Известният историк на македоно-одринското революционно движение Христо Силянов е и пряк участник в него. Статията разглежда дейността на Силянов като делегат на Кюстендилския конгрес – един от най-важните организационни форуми на ВМОРО.

Hristo Silyanov - delegate to the Kyustendil Congress of the IMARO since 1908

Abstract: The famous historian of the Macedonian-Adrianople revolutionary movement Hristo Silyanov is also a direct participant in it. The article examines Silyanov's activities as a delegate to the Kyustendil Congress - one of the most important organizational forums of the IMARO.

21. Българската дипломация в Македония и Одринско и ВМОРО (1903–1908) – Известия на Българското историческо дружество, 2011, Т. 41, 315–335. ISSN 0081-1122.

Резюме: Статията разглежда тесните отношения между българските дипломати в Европейска Турция и дейците на Вътрешната македоно-одринска революционна организация – ВМОРО. Тези отношения не са безпроблемни, но са продиктувани общата стратегическа цел – освобождението на македонските и тракийските българи.

Bulgarian diplomacy in Macedonia and the Adrianople region and the IMARO (1903–1908)

Abstract: The article examines the close relations between Bulgarian diplomats in European Turkey and the activists of the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization - IMARO. These relations are not without problems, but are dictated by the common strategic goal - the liberation of the Macedonian and Thracian Bulgarians.

22. ВМОРО, българските правителства и пътят към Балканската освободителна война – Македонски преглед, 2012, № 4, 24–44. ISSN 0861-2277.

Резюме: Бързото разочарование от Младотурската революция довежда до постепенното възстановяване на ВМОРО – революционната организация на българите в Османската империя. Основната цел на ВМОРО е да ускори войната между България и Турция. С обявяването на мобилизацията в България през септември 1912 г. ВМОРО поставя целия си кадрови ресурс на разположение на българското военно командване.

IMARO, THE BULGARIAN GOVERNMENT AND THE ROAD TO THE BALKAN LIBERATION WAR

Abstract: The rapid disappointment of the Young Turk Revolution led to the gradual restoration of the IMRO - the revolutionary organization of the Bulgarians in the Ottoman Empire. The main goal of IMRO is to accelerate the war between Bulgaria and Turkey. With

the announcement of the mobilization in Bulgaria in September 1912, the IMRO placed all its personnel resources at the disposal of the Bulgarian military command.

23. Сарафизмът като течение във Вътрешната македоно-одринска революционна организация. – Исторически преглед, 2012, № 1–2, 60–95. ISSN 0323-9748

Резюме: Течението от привърженици на Борис Сарафов – т. нар. сарафисти, представлява съществен елемент от цялостното идейно-организационно разделение, обхванало Вътрешната организация след потушаването на Илинденско-Преображенското въстание. Като самостоятелно действаща фракция, макар и в рамките на ВМОРО, сарафизмът просъществува до началото на 1907 г., когато неговият водач е включен в състава на Временното задгранично представителство на Организацията. Сарафизмът няма аналог сред останалите течения във ВМОРО, възникнали след поражението на Илинденско-Преображенското въстание. Без да скъсва официално с Вътрешната организация, той се отличава с високо ниво на обособеност, следване на собствена тактическа линия на поведение и поддържане на директни, напълно самостоятелни контакти с българското правителство.

SARAFISM AS FRACTION IN THE INTERNAL MACEDONIAN-ADRIANOPOLE REVOLUTIONARY ORGANISATION

Abstract: The faction of Boris Sarafov's adherents – the so called sarafists, was an essential element of the overall ideological and organizational division of the Internal Organization (IMARO) after the suppression of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising. As an independently functioning faction albeit within IMARO sarafism lasted until early 1907, when his leader was included in the composition of the Temporary representation of the Organization abroad. Sarafism is unique among the other factions in IMARO that occurred after the defeat of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising. Without formal break with the Internal Organization, it had a high level of detachment, followed its own tactical line and maintained direct, fully independent contacts with the Bulgarian government.

24. Илинденската организация (документи на Ръководното тяло). – Македонски преглед, 2012, № 1, 123–136. ISSN 0861-2277.

Резюме: Публикация на документи на Илинденската организация – една от най-важните бежански организации на македонските и тракийските българи. Организацията обединява бивши участници в македоно-одринското революционно движение.

ILINDEN ORGANIZATION. DOCUMENTS OF THE LEADING BODY

Abstract: Publication of documents of the Ilinden organization - one of the most important refugee organizations of the Macedonian and Thracian Bulgarians. The organization unites former participants in the Macedonian-Adrianople revolutionary movement.

25. Холерната епидемия в българската армия през Първата балканска война – Исторически преглед, 2013, № 1–2, 109–131. ISSN 0323-9748

Резюме: По време на Балканската война от 1912-1913 г. успешно настъпващата в Източна Тракия българска армия е обхваната от масова холерна епидемия. Пренесена от османските войски още през първия месец, епидемията оказва съществено влияние върху хода на военните действия. Българското правителство и Главното командване се опитват да ограничат мащабите и последствията от холерата, но не разполагат с достатъчно средства и възможности да ѝ се противопоставят. Неотчетената навреме опасност и липсата на превантивни мерки срещу болестта довеждат до силно изтощаване на човешкия и материалния ресурс на българската армия.

THE CHOLERA EPIDEMIC IN THE BULGARIAN ARMY DURING THE FIRST BALKAN WAR

Abstract: During the Balkan War of 1912–1913, the Bulgarian army was successfully advancing in Eastern Thrace when it was attacked by massive cholera epidemic. It was carried by the Ottoman army in the very first month of the war, and had a significant influence on the course of hostilities. Bulgarian Government and the High Command tried to limit the scale and effects of cholera, but did not have sufficient resources and capacity to fight with it. The danger was not taken into account in time, which together with the lack of preventive measures against the disease to severe depletion of human and material resources of the Bulgarian army.

26. Вътрешната македоно-одринска революционна организация (1903–1912). – Македонски преглед, 2013, № 2, 15–60. ISSN 0861-2277.

Резюме: Неуспехът на Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. предизвиква тежка идейно-организационна и институционална криза във ВМОРО. В най-общ план идейните противоречия през разглеждания период могат да се идентифицират с двете основни течения в нея, притежаващи собствени, относително разпознаваеми програми – умерено и реформистко (ляво). Разделението не е напълно преодоляно до самото начало на Балканската война. Това, което обединява всички идейни течения и групи във ВМОРО, е фактът, че те категорично се отъждествяват с българската народност и действат със съзнанието, че отстояват интересите на българското население в Османската империя.

INTERNAL MACEDONIAN-ADRIANOPOLE REVOLUTIONARY ORGANIZATION (1903 – 1912)

Abstract: The failure of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising of 1903 caused severe ideological and organizational and institutional crisis in the IMARO. In general terms ideological contradictions, during the period, can be identified with the two main currents in it, holding its own relatively recognizable programs – moderate and reformist (left). The division was not fully resolved until the beginning of the Balkan war. What unites all ideological currents and groups in IMARO is the fact that they strongly identified themselves

with Bulgarian nationality and acted with the consciousness that they defended the interests of the Bulgarian population in the Ottoman Empire.

27. Отношенията между Временния комитет на Борис Сарафов и сръбското правителство: опит за реконструкция. – Македонски преглед, 2014, 47–68. ISSN 0861-2277.

Резюме: Временният комитет, ръководен от Борис Сарафов, е една от основните фракции във Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО), образувани в годините след Илинденско-Преображенското въстание. За разлика от останалите течения във ВМОРО, сарафистите дълго време поддържат тесни контакти със сръбското правителство и са единствените, които успяват да получат парични средства от него. На практика сръбското правителство е наясно с българския характер на ВМОРО и чрез протежираното си отношение към част от нея се стреми да задълбочи разделението в Организацията. За Сарафов основният мотив е получаването на финансови средства, с което биха се укрепили позициите на неговия комитет. От началото на 1905 г., след частично изплащане на обещаните суми, постепенно се достига до преустановяване на отношенията между Временния комитет и официален Белград. Въпреки това конфликтите между сарафистите и останалата част от ВМОРО значително отслабват позициите на българската революционна организация и улесняват сръбските действия в Македония.

RELATIONS BETWEEN THE INTERIM COMMITTEE OF BORIS SARAFOV AND THE SERBIAN GOVERNMENT: ATTEMPTED RECONSTRUCTION

Abstract: Interim Committee headed by Boris Sarafov was one of the main fractions in the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO), formed in the years after the Ilinden Uprising. Unlike other movements of IMARO, Sarafists had long maintained close contacts with the Serbian government and the only one able to get money from it. In practice, the Serbian government was aware of the Bulgarian nature of IMARO and though favourite attitude towards part of it sought to deepen division within the organization. For Sarafov the primary motive was to obtain funds, which would strengthen the position of his committee. Since the beginning of 1905, after a partial payment of the promised amounts the relations between the Interim Committee and official Belgrade gradually reached to suspension. However, conflicts between Sarafists and the rest of IMARO significantly weaken the Bulgarian revolutionary organization and facilitate the Serbian actions in Macedonia.

28. Българската офанзива в Източна Тракия през есента на 1912 г. – реализация и пропуснати възможности. – В: 110 години от Илинденско-Преображенското въстание и българската национална идея от Сан Стефано до Букурещ 1878–1913. Сборник от международна научна конференция, Благоевград, 3–4 октомври 2013 г., С., 2014, 461–474. ISBN 978-954-2903-11-6

Резюме: В началото на Балканската война българската армия осъществява мащабно настъпление в Източна Тракия. За по-малко от месец българските войски разгромяват османската армия. Въпреки това разбитата турска армия успява да избегне обкръжението и да се изтегли към столицата Цариград.

THE BULGARIAN OFFENSIVE IN EASTERN THRACE IN THE AUTUMN OF 1912 – REALIZATION AND LOST OPPORTUNITIES

Abstract: At the beginning of the Balkan War, the Bulgarian army carried out a large-scale offensive in Eastern Thrace. In less than a month, Bulgarian troops defeated the Ottoman army. However, the defeated Turkish army managed to avoid the encirclement and retreated to the capital Constantinople.

29. От четничество към легален политически живот: ВМОРО след Младотурската революция. – Исторически преглед, 2015, № 5–6, 237–262. ISSN 0323-9748

Резюме: Младотурската революция от лятото на 1908 г. довежда до временно демократизиране на обществено-политическия живот в Османската империя. Под въздействие на изменената обстановка Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) преустановява въоръжената си дейност и легализира своите чети. Организацията участва активно в създаването на политически формации на българска национална основа, като временно сменя от програмата си извоюването на „пълна политическа автономия“ за областите Македония и Одринско. Това положение се запазва докъм 1910 г., когато, под въздействие на все по-усложняващата се обстановка в Османската империя, Вътрешната организация започва да възстановява своите структури и трайно се ориентира към подновяване на въоръжената освободителна борба.

FROM REBELLION TO LEGAL POLITICAL LIFE: IMARO AFTER THE YOUNG TURK REVOLUTION

Abstract: The Young Turk revolution from the summer of 1908 led to a temporary democratization of the social and political life in the Ottoman Empire. Under the influence of the changed environment, the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) suspended its armed activity and legalized its bands. The organization actively participated in the establishment of political formations on Bulgarian national basis, temporarily removing from its program the achievement of “full political autonomy” for the regions of Macedonia and Adrianople district. This situation persisted until 1910 when, under the influence of the ever more complicating circumstances in the Ottoman Empire, the Internal Organization began to restore its structures and permanently oriented itself towards renewing the armed liberation struggle.

30. Македонският дом във Варна и неговите съветски „наематели“ (1944–1947 г.). – В: Град и памет. Сборник с доклади от Втора национална научна конференция. Пазарджик, 2015, 47–55. ISBN 978-619-90021-4-8

Резюме: След десанта на съветските войски във Варна през септември 1944 г. Македонският дом в града е зает от различни командни служби на Червената армия. Сградата формално не е реквизирана и за нея дори е предвиден наем, но цялостната ситуация позволява на съветските войски да извършват множество нарушения. Проблемите около Македонския дом престават едва след окончателното изтегляне на Червената армия през 1947 г.

The Macedonian House in Varna and its Soviet "tenants" (1944-1947)

Abstract: After the landing of Soviet troops in Varna in September 1944, the Macedonian home in the city was occupied by various command services of the Red Army. The building was not formally requisitioned and even rented, but the overall situation allowed Soviet troops to commit numerous violations. The problems around the Macedonian House ceased only after the final withdrawal of the Red Army in 1947.

31. Войната, холерата и българското правителство (1912 г.)

Резюме: Масовата холерна епидемия в българската армия през късната есен на 1912 г. оказва съществено влияние върху хода на военните действия по време на Балканската война. Болестта е сред основните фактори за прибързаното провеждане, а и за бързото преустановяване на Чаталджанската операция.

THE WAR, THE CHOLERA AND THE BULGARIAN GOVERNMENT (1912).

Abstract: Massive cholera epidemic within the Bulgarian army in the late fall of 1912 has considerable influences on the course of the hostilities during the Balkan war. This disease is among the main factors for the hasty carrying out, and the hasty cessation of Cataldja operation.

32. Рилският конгрес от 1905 г. и кризата във ВМОРО по сръбски дипломатически документи. – Македонски преглед, 2016, № 1, 59–80. ISSN 0861-2277.

Резюме: Рилският общ конгрес е един от най-важните форуми в историята на Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО). Въпреки че за конгреса е натрупано внушително количество литература, поради отсъствието на протоколи от заседанията му все още съществуват множество неясноти около неговата работа и решения. Допълнителни сведения за Рилския конгрес се съдържат в поверителната сръбска документация. В годините след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. дипломацията и разузнаването на Кралство Сърбия проявяват усилен интерес към ВМОРО, тъй като виждат в нейно лице основен противник за своите домогвания в Македония. Сръбските сведения са особено ценни, защото част от тях са получени директно от български революционни дейци, заемащи ръководни позиции във Вътрешната организация. Увлечени във фракционно съперничество и противоборство, някои от ръководителите на ВМОРО се вплитат в сложни и безперспективни комбинации с официален Белград, доверявайки му информация от

конфиденциален характер, включително и такава, свързана с работата на Рилския конгрес.

RILA CONGRESS OF 1905 AND THE CRISIS IN IMARO ACCORDING TO SERBIAN DIPLOMATIC DOCUMENTS

Abstract: Rila general congress is one of the most important events in the history of the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO). Although the Congress has accumulated an impressive amount of literature, due to the absence of minutes of its meetings, there are still many uncertainties about its work and decisions. Additional informations about the Rila Congress are contained in confidential Serbian documentation. In the years since the Ilinden Uprising of 1903, diplomacy and intelligence of the Kingdom of Serbia exhibit enhanced interest in IMARO, because they see this organization as a major opponent for their aspirations in Macedonia. Serbian informations are especially valuable because some of them are derived directly from the Bulgarian revolutionary activists holding managerial positions in the Internal Organization. Trapped in fractional rivalry and confrontation, some of the leaders of IMARO intertwine in complex and bleak combinations with official Belgrade, giving confidential information, including information related to the work of the Rila congress.

33. Опасността от руски десант по Българското Черноморие през 1915–1916 г: реална или въображаема. – Национална научна конференция „България и войната на море. (Отбраната на българските брегове в Първата световна война)”, Варна, 1–2 ноември 2016 г. – В: Годишник на Военноморския музей–Варна, Т. 10, 2017, 15–31. ISSN 1311-8587.

Резюме: В статията се разглеждат възможностите за осъществяване на руски военноморски десант на българското черноморско крайбрежие по време на Първата световна война. Въпреки множеството варианти, които се разработват, руското командване се отказва от десантната операция поради многото рискове.

The danger of a Russian landing on the Bulgarian Black Sea coast in 1915–1916: real or imaginary

Abstract: The article examines the possibilities for a Russian naval landing on the Bulgarian Black Sea coast during the First World War. Despite the many options that are being developed, the Russian command is abandoning the landing operation due to the many risks.

34. Разложкият войвода Георги Скрижовски: между безкористната борба за освобождение на Македония и фракционерството на Серския окръжен комитет. – В: 60 години музей в Разлог. Разлог, 2017, 73–76.

Резюме: Статията проследява революционната дейност на войводата от ВМОРО Георги Скрижовски.

The voivode of Razlog Georgi Skrizovski: between the selfless struggle for the liberation of Macedonia and the factionalism of the Serres District Committee.

Abstract: The article traces the revolutionary activity of the VMORO voivode Georgi Skrizhovski.

35. Българската държава и кризата във ВМОРО в следилинденския период. – Македонски преглед, 2017, №2, 105–122. ISSN 0861-2277.

Резюме: Неуспехът на Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. нанася сериозни поражения върху идейно-организационното състояние на ВМОРО. След 1903 г. в революционната организация възникват две основни идейни течения – левичарско (реформаторско, „левица“) и умерено (централистко, „десница“). Българските правителства отдават осезаемо предимство на умереното течение, но същевременно се стремят да поддържат баланса между фракциите и да ги въздържат от вътрешни конфликти. Едва убийството на задграничните представители на ВМОРО Иван Гарванов и Борис Сарафов, извършено от крайните левичари (серчани), довежда до открит и продължителен разрыв между официална София и тази част от Вътрешната организация.

THE POST-ILINDEN CRISIS IN IMARO AND THE BULGARIAN STATE

Abstract: The failure of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising of 1903 inflicted serious damage on the conceptual and organizational state of IMARO. After 1903, two main ideological trends emerged in the organization – a leftist (reformist, “left wing”) and a moderate (centralist, “right wing”) one. The Bulgarian governments sensibly preferred the moderate trend, but at the same time strove to keep the balance between the factions and restrain them from internal conflicts. It was only the assassination of IMARO’s foreign representatives Ivan Garvanov and Boris Sarafov, committed by extreme leftists (Serres faction), that led to an open and long-lasting rift between official Sofia and said part of the Internal Organization.

36. В навечерието на избора: българската дипломация и Голямата война през 1915 г. – В: Първата световна война на Балканите и встъпването на България в нея 1914–1915 г. Сборник доклади от Международната научна конференция, София, 13–16 октомври 2015 г. С., 2017, 192–205. ISBN 978-954-2903-28-4

Резюме: През лятото на 1915 г. България все повече се приближава към момента за намеса в Първата световна война. Повечето български дипломати са за запазване на неутралитета или симпатизират на Антантата, но не те определят военнополитическия избор на страната.

ON THE EVE OF THE DECISION: BULGARIAN DIPLOMACY AND ”THE GREAT WAR” IN 1915

Abstract: In the summer of 1915, Bulgaria was getting closer to intervening in the First World War. Most Bulgarian diplomats are in favor of maintaining neutrality or

sympathizing with the Entente, but they do not determine the country's military-political choice.

37. L'Organisation et l'État: VMORO et la Principauté de Bulgare durant la période suivant Ilinden (1903–1908). – Bulgarian Historical Review, 2017, № 3–4, 82–100. ISSN 0204-8906

Резюме: В годините след Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. между ВМОРО и българските правителства се развиват сложни и нееднозначни отношения. Ненамесата на България в подкрепата на въстаналите сънародници в Македония и Одринско довежда до сериозно напрежение между революционната организация и държавните фактори в Княжеството. В самата ВМОРО протича интензивен процес на идейно-организационна фрагментация, като част от нейните среди се обявяват за пълно прекъсване на връзките с официална България. Въпреки че в публичното пространство поддържа поведение на декларативна дистанцираност от българската държава, Вътрешната организация продължава да се ползва от нейната финансова и военна помощ. През разглеждания период държавните субсидии за ВМОРО са многократно увеличени. Финансирането на революционната организация от българските правителства страда от множество слабости, но има огромно значение за съхраняването на нейния потенциал. Независимо от немалкото противоречия и проблеми между държавните институции и революционните дейци, общата им стратегическа цел – освобождението на Македония и Одринско, обуславя тяхното перманентно сътрудничество.

The Organization and the State: the Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) and the Principality of Bulgaria in the Post-Ilinden Period (1903–1908)

Abstract: In the years after the Ilinden-Preobrazhenie uprising in 1903, complex and ambiguous relations developed between the IMARO and the Bulgarian governments. The nonintervention of Bulgaria in support of the rebels in Macedonia and the Adrianople Thrace led to serious tensions between the revolutionary organization and the state factors in the Principality. There was an intensive process of ideological organizational fragmentation in the IMARO itself, as part of its circles supported the idea of completely breaking off the ties with official Bulgaria. Although it publicly supported conduct of declarative distancing by the Bulgarian state, the Internal Organization continued to benefit from its financial and military assistance. During the period under review, the state subsidies for IMARO increased many times. The financing of the revolutionary organization by the Bulgarian governments suffered from many weaknesses, but it was of great importance for the preservation of its potential. Despite a number of contradictions and problems between state institutions and revolutionary activists, their common strategic goal – the liberation of Macedonia and Adrianople Thrace – determined their permanent co-operation.

38. Варненското македонско/македоно-одринско дружество и националноосвободителното движение на българите в Османската империя (1895–1903). – Исторически преглед, 2017, № 3–4, 157–186. ISSN 0323-9748

Резюме: Дейността на Македонското/Македоно-одринското дружество във Варна представлява част от общите усилия на българите за освобождение на техните сънародници, останали под османска власт. Въпреки че се намира на стотици километри от поробена Македония, дружеството се откроява като едно от най-многобройните и добре организирани в страната. Неговият принос следва да се търси са главно по линия на финансовото и материалното подпомагане на революционното движение, но и в непосредственото участие в освободителната борба чрез изпращане на четници и въоръжение за Македония и Одринско.

THE VARNA MACEDONIAN/MACEDONIAN-ODRINIAN SOCIETY AND THE NATIONAL LIBERATION MOVEMENT OF THE BULGARIANS IN THE OTTOMAN EMPIRE (1895–1903)

Abstract: The activity of the Macedonian Macedonian-Odrinian Society in Varna is part of the joint effort of the Bulgarians from the Principality of Bulgaria for the liberation of their compatriots who remained under Ottoman rule. Although located hundreds of kilometers from enslaved Macedonia, the Varna Society stands out as one of the most numerous and well-organized in the country. Its support for the revolutionary movement was mainly financial and material, but it was also directly involved in the liberation struggle sending revolutionists and arms to Macedonia and the Odrin region.

39. Размислите на един германски дипломат (1914 г.): между реалността, амбициите на агресивния империализъм и геополитическите фантазии. В: България – Германия. Първата световна война. Поуки за бъдещето. /BULGARIA – GERMANY. WORLD WAR I. LESSONS FOR THE FUTURE./. Сборник доклади от научната конференция, проведена на 26 септември 2018 г. Варна, 2018, 27–32. ISBN: 978-619-7428-27-8.

Резюме: Докладът разглежда един от ранните дипломатически сондажи на Германия за привличане на България към Централните сили. Основа на изложението са непосредствените впечатления на българския пълномощен министър в Цариград Андрей Тошев от разговорите му с неговия германски колега – барон Ханс фон Вангенхайм. Посланик Вангенхайм е изразител на най-активната и агресивна линия в поведението на германската дипломация. Изказаните от него мисли разкриват по един интересен начин визията на германския военнополитически елит за устройството на следвоенна Европа. За нуждите на изследването са ползвани основно архивни материали от Централен държавен архив (ЦДА)

Thoughts of a German diplomat (1914): between the reality, the ambitions of aggressive imperialism and geopolitical fantasies

Abstract: The report discusses one of the early German diplomatic attempts to convince Bulgaria to join the Central Forces. The foundation of the report is based on the immediate impressions of the Bulgarian Minister Plenipotentiary in Constantinople, Andrey Toshev, by the discussions he had with his German colleague – Baron Hans von Vangenhajm (Hans von Wangenheim). Ambassador Vangenhajm was a representative of the most active

and most aggressive behavior of the German diplomacy. His words reveal in an interesting way the German political-military elite's vision on the device of postwar Europe. For the needs of the research are used the archive resources from the Central State Archive (CSA).

40. Кюстендилският конгрес и разделението във ВМОРО. – Македонски преглед, 2018, № 1, 69–84. ISSN 0861-2277.

Резюме: Кюстендилският конгрес, състоял се през пролетта на 1908 г., се свиква и провежда в условията на тежка организационна криза и дълбоко разделение. Конгресът няма нито възможност, нито решимост да възстанови единството на революционната организация. Той само утвърждава фактическото положение, но едновременно с това успява да консолидира по-голямата част от ВМОРО и да я подготви за новите изпитания, които ѝ предстоят.

THE KYUSTENDIL CONGRESS AND THE SEPARTION WITHIN IMARO

Abstract: IMARO's Kyustendil congress that took place in the spring of 1908, was called and took place in the atmosphere of severe organizational crisis and a deepening feud. The Congress had neither the abilities, nor the inclination to restore the unity of the revolutionary organization. It simply confirmed the factual state of affairs, while at the same time it managed to consolidate the greater part of IMARO and prepare it for the new challenges the organization had yet to face.

41. Участието на руски войски на Солунския (Македонския) фронт – между премълчаването, преувеличаването и реалностите на коалиционната война. – В: Първата световна война на Балканите и участието на България в нея през 1917 г. Сборник с материали от Националната научна конференция с международно участие, 6 – 7 декември 2017 г., Кюстендил. С., 2019, 211–234. ISBN: 978-954-2903-35-2.

Резюме: През 1916 г. Руската империя се включва със свой неголям военен контингент на Солунския (Македонския) фронт. Неговото изпращане е резултат от договореностите, постигнати със западните съюзници от Антантата – Франция и Англия, и е израз преди всичко на коалиционната солидарност. По силата на обстоятелствата руските войници се сражават основно срещу български, защото фронтът почти изцяло се покрива от подразделения на Българската армия. Участието на руските експедиционни сили на Македонския фронт е интересен епизод от коалиционните взаимоотношения по време на Световната война, който следва да се разглежда без пресилени и още по-малко тенденциозни оценки.

THE PARTICIPATION OF RUSSIAN TROOPS ON THE SALONICA (MACEDONIAN) FRONT – BETWEEN SILENCE, EXAGERRATION AND THE REALITIES OF THE COALITION WAR

Abstract: In 1916 the Russian Empire joined with its own small military contingent on the Salonica Macedonian Front. Its dispatch was the result of the agreements reached with

the western allies from the Entente, France and England, and was primarily an expression of coalition solidarity. By virtue of the circumstances, Russian soldiers were mainly fighting against Bulgarian soldiers because the frontline was almost entirely covered by subdivisions of the Bulgarian army. The participation of the Russian Expeditionary Force on the Macedonian Front is an interesting episode of the coalition relations during the First World War, which should be examined without exaggerated and tentative assessments.

42. Българската държава и разделението във ВМОРО (1903 – 1908). – В: Централна Европа и Балканите, XIX – XX век. Сборник в памет на проф. Милчо Лалков. Съст. Ив. Първев, Н. Кайчев, М. Баръмова. С., 2019, 177–188. ISBN 978-954-07-4720-0

Резюме: Поражението на Илинденско-Преображенското въстание предизвиква тежка криза във ВМОРО (Вътрешната македоно-одринска революционна организация). След 1903 г. българската държава отдава предпочитанията си на умереното течение във ВМОРО, но в същото време се стреми да възпира фракциите от вътрешни конфликти.

THE BULGARIAN STATE AND THE DIVISION IN THE IMARO (1903–1908)

Abstract: The defeat of the Ilinden-Preobrazhenie Uprising caused severe crisis in the IMARO (Internal Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization). After 1903, the Bulgarian State preferred the moderate trend in the IMARO, but at the same time sought to deter factions from internal conflicts.

43. Един варненски инцидент от периода на съглашенската окупация (1919 г.). – Македонски преглед, 2019, № 3, 125–132. ISSN 0861-2277.

Резюме: Статията разглежда един почти неизвестен инцидент, станал в началото на 1919 г. във Варна при посрещането на британски генерал от съглашенските окупационни войски. В основата на инцидента е тлеещото напрежение между българската и гръцката малцинствена общност в града. Конфликтът е предизвикан от намиращите се във Варна бивши гръцки военнопленници, но протича в условията на поредната за България национална катастрофа след поражението на страната в Първата световна война. Изострянето на националните страсти е допълнително провокирано от покровителственото отношение на френските окупационни власти към местното гръцко население.

AN INCIDENT IN VARNA FROM THE PERIOD OF ENTENTE OCCUPATION OF THE CITY (1919)

Abstract: The article deals with an almost unknown episode that happened in Varna in the beginning of 1919 when one of the top representatives of the Entente occupation troops visited the town. At the heart of the incident is the smoldering tension between the Bulgarians and the Greek minority community in the city. The conflict was triggered by the Greek prisoners of war located in Varna at the time, but it took place in the context of the new

national catastrophe that struck Bulgaria after the defeat in World War I, aggravated by the patronizing attitude of the Entente authorities towards the local Greek population.

44. Четническата акция на ВМОРО от 1907 г. – Исторически преглед, 2019, № 4, 113–140. ISSN 0323-9748

Резюме: През лятото на 1907 г. Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) предприема мащабна четническа акция в Македония. Нейната цел е изтласкване на сръбските и гръцките чети от областта. Акцията е извършена основно със средства на българското правителство, което отпуска на ВМОРО внушително количество оръжие и муниции. След поражението при вр. Ножот стратегическият замисъл на операцията значително се променя, но продължаващото изпращане на чети и оръжие подпомага българското население в Македония в борбата му срещу чуждите въоръжени пропаганди.

REBEL'S ACTION OF IMARO 1907

Abstract: In the summer of 1907, the Inner Macedonian-Adrianople Revolutionary Organization (IMARO) undertook a large-scale rebels' action in Macedonia to expel Serbian and Greek troops from the area. The most significant manifestation of this action was the battle at Nozhot Peak, Prilep region, which ended with a heavy defeat for the Bulgarian bands. The main focus of the article is the fact that the rebels' action was carried out thanks to the funds of the Bulgarian government, which provided IMARO with an impressive amount of weapons and ammunition. The failure was due both to faults in the overall strategic plan and to the vigorous resistance of Serbia, which coordinated its activities with the Ottoman Empire at various levels. After the defeat at Nozhot Peak, the IMARO campaign weakened significantly, but the continued dispatch of bands and weapons aided the Bulgarian population in Macedonia in its fight against foreign armed propaganda.

45. Документален сборник „Нови извори и документи за Балканските войни”. С., 2015 г.

Резюме: Сборникът съдържа близо 350 документа, обхващащи периода от създаването на Балканския съюз през първите месеци на 1912 г. до подписването на Лондонския мирен договор (17 май 1913 г.), отбелязал официално края на Първата балканска (Балканската) война. Повечето от поместените в документалното издание материали са от обширния архив на тогавашното Министерство на външните работи и изповеданията.

COLLECTION "NEW SOURCES AND DOCUMENTS ON THE BALKAN WARS", SOFIA, 2015

Abstract: The collection contains nearly 350 documents covering the period from the establishment of the Balkan Union in the first months of 1912 to the signing of the London Peace Treaty (May 17, 1913), which officially marked the end of the First Balkan (Balkan) War. Most of the materials in the documentary are from the extensive archives of the then Ministry of Foreign Affairs and Religions.

46. Документален сборник „Българите и Голямата война”, С., 2016. ISBN 978-954-2903-24-6.

Резюме: Сборникът съдържа дневници и спомени на военни, политически, обществени, революционни дейци, духовници за Първата световна война.

**DOCUMENTARY COLLECTION "BULGARIANS AND THE GREAT WAR"
SOFIA, 2016**

Abstract: The collection contains diaries and memoirs of military, political, public, revolutionary figures, clergymen about the First World War.

1. Спомени на Кръсте Лондев (в съавторство)

Резюме: Публикуване за пръв път на спомените на войводата от ВМОРО Кръсте Лондев за неговото участие в Първата световна война.

Memories of Kraste Londev

Abstract: Publication for the first time of the memories of the voivode from IMARO Kraste Londev about his participation in the First World War.

2. Спомени на Добрин Василев

Резюме: Публикуване на неиздавани до момента спомени на известния общественик, журналист, архивист, директор на Варненската библиотека Добрин Василев за участието му като офицер в Първата световна война.

MEMORIES OF DOBRIN VASSILEV

Abstract: Publication of previously unpublished memoirs of a famous public figure, journalist, archivist, director of the Varna Library Dobrin Vassilev about his participation as an officer in the First World War.

Научни информации, отзиви и рецензии

1. Александър Гребенаров. Македонският научен институт – София (1923–2008). Документален летопис. София, ИК “Гутенберг”, 2009. – Bulgarian Historical Review, 2010, № 3-4, 209–212. ISSN 0204-8906

Резюме: Отзив за книгата, представляваща документална история на Македонския научен институт – една от най-важните организации на македонските българи.

Alexandar Grebenarov. Macedonian Scientific Institute – Sofia (1923–2008). Documentary Chronicle). Sofia, 2009. – Bulgarian Historical Review, 2010, № 3-4, 209–212.

Abstract: Review of the book, which is a documentary history of the Macedonian Scientific Institute - one of the most important organizations of Macedonian Bulgarians.

2. Атанас Кременлиев. Таско войвода. Македонски научен институт - София, Филиал Благоевград, 2010 г., 138 стр., с илюстр. – Македонски преглед, 2011, № 2, 117–122. ISSN 0861-2277.

Резюме: Книгата разглежда живота и революционната дейност на войводата от ВМОРО Атанас Даскалов – Таската Серски (Таско войвода).

Atanas Kremenliev. Tasko vojvoda. Macedonian Research Institute - Sofia, Branch Blagoevgrad, 2010, 138 pages, with illustrations – Македонски преглед, 2011, № 2, 117–122.

Abstract: The book examines the life and revolutionary activity of the voivode of the IMARO Atanas Daskalov - Taskata Serski (Tasko voivode).

3. Научна конференция „Бележити дейци и изследователи на борбите за национална свобода.“ – Македонски преглед, 2012, № 3, 143–146. ISSN 0861-2277.

Резюме: Информация за научната конференция, проведена в София на 17 май 2012 г. по инициатива на Македонския научен институт. Конференцията бе посветена на известни просветни дейци и водачи на българското националноосвободително движение.

Scientific Conference "Historical Figures and Researchers of the Struggles for National Freedom." – Македонски преглед/Macedonian Review, 2012, №3, 143–146.

Abstract: Information about the scientific conference held in Sofia on May 17, 2012 at the initiative of the Macedonian Scientific Institute. The conference was dedicated to famous educators and leaders of the Bulgarian national liberation movement.

4. История на Дупница и Дупнишко. С., 2015. Авторски колектив. **Ал. Гребенаров, Ст. Германов, Г. Н. Георгиев,** 624 с., с ил. – Bulgarian Historical Review, 2015, № 1–2, 276–280. ISSN 0204-8906

Резюме: Книгата представлява първият обобщаващ академичен труд за историята на Дупница и Дупнишкия край от праисторическата епоха до наши дни.

History of Dupnitsa and Dupnitsa Region. Sofia, 2015, Collective Work. Editors: **Al. Grebenarov. St. Germanov, G. N. Georgiev,** 624 p., with ill. – Bulgarian Historical Review, 2015, № 1-2, 276–280.

Abstract: The book is the first academic work on the history of Dupnitsa and the Dupnitsa region from prehistoric times to the present day.

5. Национална научна конференция „България и войната на море. (Отбраната на българските брегове в Първата световна война)“. Варна, 1–2 ноември 2016 г. – Историческо бъдеще, 2016, №1–2, 267–269. ISSN 1113-0144.

Резюме: Информация за научната конференция, посветена на участието на България в Първата световна война, с основен акцент върху ролята на нейния военноморски флот.

National Science Conference "Bulgaria and the War on Sea. (The Defense of the Bulgarian Shores during the First World War) ". Varna, November 1-2, 2016 – Историческо бъдеще/Historical Future, 2016, №1–2, 267–269.

Abstract: Information about the scientific conference dedicated to Bulgaria's participation in the First World War, with a main focus on the role of its navy.

6. О. Н. Гуринова. Македонский вопрос в международных отношениях 1913–1920 гг. Харьков, 2015, 304 с. – Македонски преглед, 2017, № 1, 145–149. ISSN 0861-2277.

Резюме: Научна рецензия на книгата на украинската изследователка Оксана Гуринова. Трудът разглежда международните аспекти на Македонския въпрос от края на Втората балканска война до подписването на мирните договори след Първата световна война.

Gurinova, O. N. The Macedonian Question in international relations 1913–1920, Kharkiv, 2015, 304 p.

Abstract: Review of the book by Ukrainian researcher Oksana Gurinova. The scientific work examining the international aspects of the Macedonian question from the end of the Second Balkan War to the signing of peace treaties after the First World War.

7. Научна конференция „България – Германия. Първата световна война. Поуки за бъдещето”. – Историческо бъдеще, 2018, № 1–2, 243–247. ISSN 1311-0144.

Резюме: Конференцията се проведе във връзка със 100-годишнината от края на Първата световна война. Разгледаха се различни аспекти от участието на България и Германия във войната.

Scientific Conference „Bulgaria – Germany. World War I. Lessons for the Future”. – Историческо бъдеще/Historical Future, 2018, № 1–2, 243–247.

Abstract: The scientific conference was held in connection with the 100th anniversary of the end of the First World War. Various aspects of the participation of Bulgaria and Germany in the war were discussed.

8. Румен Иванов. Забравените наши сънародници в Егейска Македония. В. Търново, 2019. Изд. „Фабер”, 208 стр. – Македонски преглед, 2019, №3, 155–158. ISSN 0861-2277.

Резюме: Книгата проследява съдбата на българите от Беломорска (Егейска) Македония, които днес се намират в границите на Гърция.

Rumen Ivanov. Our Forgotten Compatriots in Aegean Macedonia. Veliko Tarnovo, PH “Faber”, 2019, 208 p.

Abstract: The book traces the fate of the Bulgarians in the Aegean Macedonia, who today are within the borders of Greece.